

กว่าจะถึงอุดมศึกษา: การศึกษาของสตรีไทยสมัยปฏิรูป

สุดี ธนประสิทธิ์พัฒนา*

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่ทำให้สตรีไทยได้เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าบุรุษ โดยพิจารณาจากค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทและการศึกษาของสตรีในสมัยจารีต ความคาดหวังของชนชั้นนายาสยามต่อบทบาทของสตรีในสมัยปฏิรูปอันเป็นการผสมผสานของค่านิยมสมัยจารีตและค่านิยมของสังคมตะวันตก การจัดการอุดมศึกษาสำหรับบุรุษซึ่งนำมาสู่การเรียกร้องสิทธิของสตรีเพื่อเข้าสู่อุดมศึกษา รวมทั้งทัศนะของสังคมเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของสตรีในช่วงเวลาดังกล่าว

การศึกษาของสตรีในสมัยจารีต

มีธรรมเนียมโบราณที่สืบเนื่องมาถึงสังคมรัตนโกสินทร์ธรรมเนียมหนึ่งคือ เมื่อทารกแรกเกิดภายหลังจากตัดสายสะดือและทำความสะอาดแล้ว ผู้ใหญ่จะอุ้มทารกมานอนบนเบาะที่ปูในกระตัง ในตอนนี้จะมีการประกอบพิธีกรรมง่ายๆ อย่างหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าเป็นเด็กหญิง ผู้ใหญ่จัดด้ายและเข็มวางไว้ข้างตัว ถ้าเป็นเด็กชาย จัดสมุดจินสอวางไว้ เป็นการถือเคล็ดว่าเมื่อโตขึ้นเด็กผู้หญิงจะเก่งเรื่องการบ้านการเรือนสมเป็นกุลสตรี ส่วนเด็กผู้ชายจะมีความสามารถทางด้านหนังสือเพื่อจะได้มีโอกาสเข้ารับราชการ เป็นเจ้าคนนายคนในภายภาคหน้า¹

ธรรมเนียมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ค่านิยมของสังคมรัตนโกสินทร์นั้นหน้าที่สำคัญของผู้หญิงคือการเป็นภรรยาและแม่ที่ดี การศึกษาสำหรับกุลสตรีจึงเน้น

*อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ประจักษ์ ประภาพิตยาร, ประเพณีในชนชั้นขุนแผน (กรุงเทพฯ: เจริญธรรม, 2520), หน้า 25.

Towards Tertiary Education: Education and Thai Women in the Age of Reform

Author : Suwadee T. Patana

Abstract :

This paper aims to study the factors that resulted in higher education being made available to women after it had become available to men. It takes into consideration the values inherent in the role and education assigned to women in the traditional period as well as expectations that the elite Siamese class had of women in the reform era, a period that saw the merging of traditional values and Western norms. The paper also considers how males were granted access to university education leading to the demand for similar rights for their female counterparts. In addition, it takes into account social attitudes regarding work opportunities for women during the said period.